

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Гуманітарно-педагогічний факультет

ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри журналістики та
мовної комунікації
_____ проф. Світлана ХАРЧЕНКО
« ____ » _____ 2025 р.

ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ БАКАЛАВРА

на тему:

«Створення фоторепортажу “Найкращі книгарні Києва” »
Спеціальність 061 Журналістика

Гарант освітньої програми
доктор філологічних наук, професор

Світлана ХАРЧЕНКО

Керівник дипломного проєкту бакалавра
доктор філологічних наук, професор

Тетяна ЛЕВЧЕНКО

Виконала

Катерина МИРОНЕЦЬ

КИЇВ – 2025

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Гуманітарно-педагогічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри журналістики та
мовної комунікації

_____ Світлана ХАРЧЕНКО
«__» _____ 2025 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання дипломного проєкту бакалавра студенту

Миронець Катерині Ігорівні

Спеціальність 061 Журналістика

Тему дипломного проєкту бакалавра: «Створення фоторепортажу “Найкращі книгарні Києва” » затверджено наказом ректора НУБіП України від 27 січня 2025 р. № 90 «С».

Термін подання завершеної роботи на кафедру 01.05.2025

Вихідні дані до дипломного проєкту бакалавра: створити фоторепортаж про найкращі книгарні Києва, який відобразить їхню архітектурну, історичну та культурну цінність.

Перелік питань, які потрібно розробити: дослідити жанрові особливості фоторепортажу та його роль у журналістиці; проаналізувати історичний розвиток книгарень Києва та їх сучасний стан; визначити критерії відбору книгарень для створення фоторепортажу; розробити концепцію фоторепортажу, включаючи його структуру, композиційні та візуальні принципи; створити серію фотографій, що передають архітектурні особливості, внутрішній простір та атмосферу вибраних книгарень.

Дата видачі завдання «01» жовтня 2024 р.

Керівник дипломного проєкту бакалавра
доцент

Тетяна ЛЕВЧЕНКО

Завдання прийняв до виконання

Катерина МИРОНЕЦЬ

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ФОТОРЕПОРТАЖ ЯК ЖАНР ЖУРНАЛІСТИКИ.....	5
1.1. Фоторепортаж як засіб візуальної комунікації.....	5
1.2. Історія та розвиток фоторепортажу.....	8
1.3. Основні принципи та технічні аспекти створення фоторепортажу, його жанрова специфіка.....	12
Висновки до першого розділу	20
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ КНИГАРЕНЬ КИЄВА.....	22
2.1. Візуальний аналіз книгарень як просторових об'єктів.....	22
2.2. Книгарні Києва: історія та сучасний стан.....	26
2.3. Вибір книгарень для фоторепортажу.....	28
Висновки до другого розділу	29
РОЗДІЛ 3. КОНЦЕПЦІЯ СТВОРЕННЯ ФОТОРЕПОРТАЖУ «НАЙКРАЩІ КНИГАРНІ КИЄВА».....	31
3.1. Ідея розроблення фоторепортажу.....	31
3.2. Структура та зміст фоторепортажу.....	33
3.3. Використання візуальних та композиційних прийомів.....	34
Висновки до третього розділу.....	37
ВИСНОВКИ.....	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	40
ДОДАТКИ.....	43

ВСТУП

Фоторепортаж як жанр журналістики є ефективним засобом візуальної комунікації, що дозволяє передати події, явища та просторові об'єкти через фотографію, зберігаючи документальність та емоційний вплив на аудиторію. В умовах зростаючої ролі цифрових технологій та візуального контенту, дослідження специфіки фоторепортажу, його жанрових особливостей та практичного застосування в журналістиці є актуальним завданням.

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю вивчення феномену книгарень як соціокультурного простору, який поєднує функції поширення друкованої книги, інтелектуального дозвілля та проведення культурних заходів. У світовій практиці вивченням цього жанру займалися такі автори, як Анрі Картьє-Брессон, Роберт Капа та інші видатні фотожурналісти. В Україні дослідження візуальної журналістики проводили Балаклицький М., Горевалов С., Зикун Н., Стародуб С., Зонтаг С., Іванюха Т., Тупіков М., Максимович М., Шаповал Ю. Особливий інтерес викликає аналіз просторових об'єктів у міському середовищі, що дозволяє поєднати фотографію, соціологію та історію.

Сучасні книгарні, зокрема незалежні формати, трансформуються у багатофункціональні простори, що сприяють популяризації читання, розвитку літературного середовища та формуванню спільнот за інтересами. Створення фоторепортажу, присвяченого київським книгарням, дозволяє зафіксувати їхні архітектурні, візуальні та просторові особливості, що є важливим у контексті збереження культурної спадщини міста.

Основною **метою** даного проєкту є створення фоторепортажу про найкращі книгарні Києва, який відобразить їхню архітектурну, історичну та культурну цінність.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

1. Дослідити жанрові особливості фоторепортажу та його роль у журналістиці;

2. Проаналізувати історичний розвиток книгарень Києва та їх сучасний стан;
3. Визначити критерії відбору книгарень для створення фоторепортажу;
4. Розробити концепцію фоторепортажу, включаючи його структуру, композиційні та візуальні принципи;
5. Створити серію фотографій, що передають архітектурні особливості, внутрішній простір та атмосферу вибраних книгарень.

Об'єктом дослідження є книгарні Києва. Предметом дослідження виступають особливості архітектурного оформлення, внутрішньої організації простору та функціонального наповнення книгарень, що дозволяє розглянути їх як елементи міської культури.

Методологічну основу роботи становлять методи теоретичного аналізу, зокрема вивчення наукової літератури з питань фоторепортажу, журналістики, урбаністики та просторової організації культурних об'єктів. Використано методи емпіричного дослідження, серед яких візуальний аналіз, спостереження та фотографічна документалістика. Додатково застосовано методи порівняльного аналізу для дослідження історичних та сучасних аспектів розвитку книгарень.

Практичне значення дослідження полягає у створенні візуального матеріалу, який може бути використаний у сфері журналістики, урбаністики, видавничої справи та культурології. Представлені результати сприятимуть популяризації книгарень як важливих елементів культурного ландшафту міста та збереженню їхньої унікальної ідентичності.

Структура роботи: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ФОТОРЕПОРТАЖ ЯК ЖАНР ЖУРНАЛІСТИКИ

1.1. Фоторепортаж як засіб візуальної комунікації

Фоторепортаж є динамічною формою візуальної комунікації, що виходить за межі традиційного документального відображення подій, формуючи послідовну історію, яка поєднує глядачів із реальністю, що розгортається перед їхніми очима. Відмінною особливістю фоторепортажу є здатність передавати як об'єктивні аспекти подій, так і їхній емоційний та соціокультурний контекст, що сприяє глибшому осмисленню зображених явищ [3]. Кожна світлина у складі фоторепортажу функціонує як самостійна одиниця, водночас формуючи єдину візуальну оповідь, аналогічну до кінематографічного наративу. Завдяки ретельно вибудованій композиції, освітленню та миттєвому захопленню моменту фоторепортаж стає засобом не лише інформування, а й створення художньо-виразного змісту [4].

Основним завданням фотожурналіста є документальне відтворення реальності з дотриманням принципів достовірності та об'єктивності. Однак фоторепортаж також є засобом авторського самовираження, що дає змогу фотографу через вибір ракурсу, композиції та моменту зйомки наголошувати на ключових аспектах подій [7]. Важливим елементом є концепція «визначального моменту», запропонована Анрі Картьє-Брессоном, яка передбачає миттєву фіксацію кульмінаційної точки події, що передає її сутність у візуальному форматі. У цьому контексті робота таких фотографів, як Луїс Хайн і Себастьяо Сальгадо, демонструє, як через силу візуальних образів можна впливати на громадську думку, розкривати соціальні проблеми та навіть стимулювати законодавчі зміни [5].

Сучасні цифрові технології та соціальні медіа суттєво розширили можливості поширення фоторепортажу, забезпечуючи миттєвий доступ до зображень у глобальному масштабі. Разом із тим, розвиток цифрової обробки фотографій поставив питання щодо збереження автентичності візуального

контенту. В умовах широкого застосування фоторедагування та штучного інтелекту важливо дотримуватися етичних стандартів журналістики, які передбачають мінімальне втручання у знятий матеріал з метою збереження його документальної достовірності [10]. Це особливо актуально у світлі дискусій щодо меж дозволеного редагування знімків та відповідальності фотографів за точність відображених подій.

Фоторепортаж є невід'ємною складовою системи жанрів сучасної фотожурналістики, у якій існують як документальні, так і художньо-аналітичні підходи до відображення подій. Дослідники зображальної журналістики, серед яких М. Балаклицький, С. Горевалов, Н. Зикун, С. Стародуб та інші, зазначають, що фоторепортаж відзначається складною структурою, що включає низку кадрів, які у своїй сукупності передають хронологію подій та емоційну складову ситуації [1]. За визначенням Балаклицького, фоторепортаж є жанром інформаційної журналістики, що дозволяє глядачеві максимально наблизитися до подій, створюючи ефект присутності. А. Беленький у своїх дослідженнях підкреслює, що основними характеристиками фоторепортажу є його відповідність принципам єдності часу, місця та дії, а також наявність центрального кадру, який несе основне змістове навантаження [3]. Водночас Н. Ворон наголошує, що, хоча фоторепортаж має інформаційну функцію, він також є способом авторського висловлення, оскільки дозволяє фотографу через композиційні рішення та стиль зйомки впливати на інтерпретацію матеріалу аудиторією [7].

Успішний фоторепортаж є результатом високого рівня майстерності та професіоналізму автора, який має дотримуватись композиційних принципів, таких як правило золотого перетину, багатоплановість кадру та чітке визначення змістових центрів [1]. Важливим аспектом роботи фотожурналіста є збереження непомітності під час зйомки, що дозволяє не впливати на природний розвиток подій і забезпечити максимальну достовірність матеріалу.

Фоторепортаж, за визначенням дослідників жанру, має бути подібним до кінематографічного оповідання, у якому кожен кадр виконує конкретну

функцію у розкритті сюжету [3]. Знімки повинні не лише інформувати про події, що відбуваються, а й передавати атмосферу, емоції учасників та соціальний контекст ситуації. Це особливо важливо для тематичних фоторепортажів, які охоплюють тривалі процеси або комплексні явища, зокрема соціальні, культурні чи економічні зміни. У сучасній фотожурналістиці розрізняють подієві, тематичні, організовані, подорожні та спортивні фоторепортажі, кожен із яких має свої особливості щодо стилю, композиції та методів зйомки [6].

Фоторепортаж залишається одним із ключових інструментів сучасних засобів масової інформації, адже він дозволяє посилити вербальний контекст журналістських матеріалів, роблячи їх більш наочними та емоційно виразними [10]. Друковані та електронні медіа активно використовують цей жанр для візуального відображення подій, починаючи від політичних протестів і масових заходів та закінчуючи мистецькими виставками, культурними подіями та спортивними змаганнями. Наприклад, редакція газети «День» регулярно публікує як подієві, так і тематичні фоторепортажі, що дозволяє аудиторії сприймати події через документальні зображення, отримуючи додатковий рівень достовірності інформації. Водночас онлайн-видання, такі як «Українська правда» чи «Gazeta.ua», широко застосовують репортажну фотографію для доповнення текстового контенту, що підвищує рівень залучення читачів і сприяє кращому розумінню контексту подій [13].

Попри свою інформативність і високий рівень візуальної виразності, фоторепортаж у традиційних друкованих медіа поступово поступається місцем фотоілюстраціям та поодиноким кадрам інформаційного характеру [15]. Це пов'язано із трансформацією медіапейзажу, зростанням популярності цифрових платформ та зміною споживчих звичок аудиторії, яка надає перевагу швидкому споживанню візуального контенту. Водночас ключові принципи фоторепортажу, такі як документальність, достовірність та передача сутності події у момент її розгортання, залишаються незмінними.

У сучасних умовах фоторепортаж виконує не лише функцію фіксації подій, а й сприяє суспільному діалогу, формуючи колективне сприйняття соціальних явищ та політичних процесів [4]. Завдяки розвитку технологій та появі нових платформ для поширення контенту фотожурналісти отримали можливість миттєво передавати інформацію на глобальному рівні, що сприяє підвищенню соціальної відповідальності та залученню громадськості до важливих тем. Однак це також ставить питання щодо збереження автентичності та етичних аспектів обробки зображень, що є актуальним викликом для сучасної фотожурналістики [7].

Таким чином, фоторепортаж є важливим засобом журналістської діяльності, що поєднує інформаційний та емоційний вплив. Його основні принципи, включаючи правдивість, композиційну чіткість та соціальну значущість, залишаються незмінними, навіть з огляду на зміну медіапростору та виклики цифрової епохи. Використання фоторепортажу у засобах масової інформації забезпечує ефективну комунікацію з аудиторією, створюючи можливість глибшого розуміння подій і процесів, що формують сучасний світ [15].

1.2. Історія та розвиток фоторепортажу

Історія та розвиток фоторепортажу є багатовимірним процесом, що охоплює наукові дослідження, технічні відкриття та творчі експерименти, які сприяли перетворенню фотографії на потужний засіб документального відтворення реальності та важливий компонент сучасної журналістики. Первісно фотографія сприймалася як метод точного копіювання об'єктів, однак поступово вона еволюціонувала у форму мистецтва, здатну не лише фіксувати події, а й передавати емоції, розповідати історію та створювати новий рівень сприйняття інформації [2; 3].

Період становлення фотографії, що розпочався у 1839 році, був орієнтований на отримання максимально точних відбитків оригіналів. Перші

фотографічні знімки, що відтворювали прийоми живопису у жанрах портрета, пейзажу чи натюрморту, ще не володіли властивостями, які нині вважаються визначальними, зокрема документальністю, інформативністю та варіативністю світлових рішень. Митці, серед яких Д. Хілл, Дж. Камерон, Надар, А. І. Ден'єр та З. Л. Львівський, почали досліджувати можливості фотографії як самостійного мистецького жанру. У результаті були створені документально точні образи, які мали значний вплив на подальший розвиток фотографічного мистецтва [7; 10].

Подальший розвиток фотографії безпосередньо залежав від суспільних потреб. З поширенням газетної індустрії виникло прагнення використовувати фотографію як засіб оперативного висвітлення подій. В епоху дагеротипії з'явилися перші методи отримання зображень на світлочутливих пластинках, що хоча й були надзвичайно трудомісткими, дозволяли зафіксувати рухомі об'єкти та процеси у реальному часі. Вдосконалення технологій друку, таких як фототипія, цинкографія та фотолітографія, сприяло масовому використанню фотографічних матеріалів у друкованій продукції, що стало основою для становлення фотожурналістики як окремої сфери масової комунікації [3].

Фотожурналістика як наукова та навчальна дисципліна почала активно формуватися наприкінці XIX століття. Її основне завдання полягало не лише у документуванні подій, а й у дослідженні зображальних можливостей фотографії, розробці класичних жанрових категорій та визначенні основних напрямів розвитку галузі. Фоторепортаж як жанр журналістики, орієнтований на оперативне висвітлення подій без використання інсценізації, став ефективним інструментом не лише для фіксації фактів, а й для соціального інформування. Однією з ключових особливостей фоторепортажу є виключення постановочних кадрів, що гарантує правдиве відображення реальності, що має особливу цінність у журналістській діяльності [7].

Основними етапами професійного становлення фотожурналіста є оволодіння технічними навичками роботи з фотоапаратом, вивчення художніх засобів створення високоякісних зображень, а також здатність поєднувати

технічні параметри з ідейно-змістовим наповненням кадру. Завдяки цьому фоторепортаж може викликати ефект присутності у глядачів, оскільки фотограф не лише документує подію, а й передає її динаміку, емоційний настрій та атмосферу. У перші десятиліття розвитку фотографії значну увагу приділяли експериментам з технічними аспектами фіксації зображення. Дослідження алхіміків, таких як Й. Фабриціус, який у 1556 році описав взаємодію світла з хімічними речовинами, та Й. Шульц, який у 1727 році виявив фотохімічні властивості срібла, стали основою для розвитку ранніх методів фотографування. Важливий прорив здійснив Т. Веджвуд, який експериментував із фотопапером, а французький художник Ж. Н. Ньєпс у 1813–1816 роках створив перший прототип фотоапарата, використовуючи камеру-обскуру [10; 15].

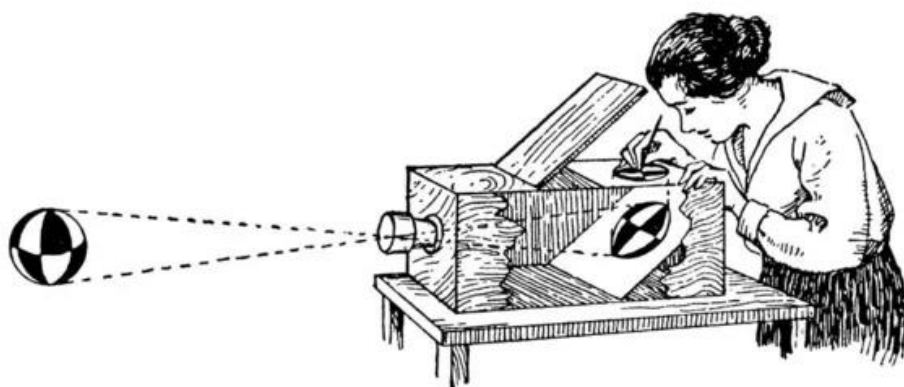

Рисунок 1.1. Приклад камери – обскури

Ключовим етапом у розвитку технології фотографування стало вдосконалення методів закріплення зображень. У 1824 році Ж. Н. Ньєпс вперше вирішив проблему стабілізації зображень за допомогою гірської смоли, що дозволило фіксувати зображення на пластинках. Однак справжній технологічний прорив відбувся у 1839 році, коли Л. Дагер оголосив про новий спосіб проявлення та закріплення фотографічних зображень — дагеротипію. Випадкові відкриття, пов'язані з експериментами із срібними пластинками, йодистим сріблом і ртутними парами, дали змогу отримати чіткі та детально відтворені знімки, що суттєво розширило можливості фотографії та сприяло її широкому застосуванню [2; 3].

Подальший розвиток технології фотографування супроводжувався постійним вдосконаленням хімічних процесів і конструктивних рішень. З появою фотопаперу час експозиції скоротився з 20 хвилин до лічених секунд завдяки використанню нових хімічних реагентів, таких як бром та галусова кислота, що значно підвищили чутливість матеріалів. Перші фотоапарати, які еволюціонували з камери-обскури, поступово трансформувалися у компактні та зручні пристрої, здатні створювати як чорно-білі, так і кольорові зображення. Наприкінці ХХ століття, з розвитком цифрових технологій, фотографія стала доступнішою, а якість зображень значно покращилася завдяки використанню новітніх сенсорних матриць і програмного забезпечення для обробки кадрів [7; 10].

Розвиток фоторепортажу безпосередньо залежав як від технічного прогресу, так і від естетичних інновацій. Запровадження нових методів друку, зокрема фототипії, цинкографії та фотолітографії, сприяло поширенню фотографічних зображень у масовій поліграфії. Це стало підґрунтям для зародження фотожурналістики, яка розпочала своє активне формування у першій половині ХХ століття. У 1920–1950-х роках фотопубліцистика здобула особливу популярність у зв'язку з висвітленням соціально значущих подій, серед яких воєнні репортажі, висвітлення наслідків фашизму, боротьба за права людини та перебіг Другої світової війни. У цей період фоторепортаж став потужним засобом інформаційного впливу, що не лише документував історичні події, а й формував суспільну думку, сприяючи критичному осмисленню глобальних політичних і соціальних процесів [3].

У 1950–1980-х роках жанрова специфіка фотографії продовжувала еволюціонувати. У цей період спостерігалось посилене розмежування між документальною фотожурналістикою та комерційною фотографією. Представники американської та європейської шкіл, такі як А. Картьє-Брессон, Р. Аведон, Ф. Ройтер, а також фотографи зі Східної Європи, експериментували з новими формами вираження, що сприяли підвищенню експресивності, емоційної насиченості та деталізації зображень. Водночас фотографія набувала

все більшого значення у сфері масових комунікацій, стаючи не лише документальним, а й художнім засобом передачі інформації [7].

Сучасний етап розвитку фоторепортажу характеризується інтеграцією традиційних методів документальної фотографії з цифровими технологіями. Застосування цифрових фотокамер, програмного забезпечення для обробки зображень та глобальних мереж сприяє миттєвому поширенню візуального контенту через засоби масової інформації та соціальні платформи. Водночас принципи достовірності, документальності та інформативності залишаються незмінними. Сучасні фотожурналісти мають змогу поєднувати технічну досконалість із художнім баченням, що дозволяє фоторепортажу ефективно передавати як об'єктивну інформацію, так і глибокий емоційний контекст подій [10; 15].

Розвиток фотографії загалом і фоторепортажу зокрема є відображенням людської творчості, інновацій та безперервних пошуків нових засобів комунікації. Від перших експериментів алхіміків до сучасних цифрових технологій становлення фотографічного мистецтва вимагало значних зусиль, наукових досліджень та технічних удосконалень. Видатні діячі, серед яких Й. Фабриціус, І. Шульц, Т. Веджвуд, Ж. Ньєпс, Л. Дагер, К. Шевальє, В. Тальбот, А. Клоде, Дж. Годдард, Ф. Арчер, внесли неоціненний вклад у розвиток фотографічних технологій, що сьогодні дозволяють отримувати високоякісні зображення, сприяючи глибшому розумінню історії та сучасних соціальних процесів. Фоторепортаж залишається важливим елементом медіапростору, який об'єднує суспільство, висвітлює культурні та соціальні явища, а також сприяє комунікації через силу візуального образу [2; 15].

1.3. Основні принципи та технічні аспекти створення фоторепортажу, його жанрова специфіка

Основні принципи та технічні аспекти створення фоторепортажу, а також жанрова специфіка цього виду зображальної журналістики визначаються як

сукупністю естетичних, композиційних та технологічних чинників, що сприяють достовірному та ефективному документуванню подій. Фоторепортаж розглядається як оперативний подієвий жанр, основною характеристикою якого є об'єктивне відтворення реальності без використання інсценізації. У науковій літературі підкреслюється, що достовірність та документальність фоторепортажу є його основними функціями, що забезпечують передачу інформації у спосіб, який викликає ефект присутності у аудиторії.

Одним із принципів створення фоторепортажу є визначення головного об'єкта, який виступає у ролі центру уваги [21]. Наукові дослідження вказують, що візуальне сприйняття формується на основі таких характеристик, як яскравість, контрастність, різкість і кольорове насичення, що дозволяє автоматично виділити певний елемент композиції [9]. У цьому контексті важливою є правильна організація кадру, коли головний об'єкт розміщується у центральних або ключових точках, що відповідають правилу третин або золотого перетину. Таке розміщення дозволяє забезпечити гармонійність композиції, спрямовуючи погляд глядача до основного предмету зйомки, а також запобігає можливим композиційним помилкам, коли незначущі деталі можуть відволікати увагу.

Основні технічні параметри фотографії забезпечують контроль над кінцевим зображенням та впливають на його художню і документальну цінність [22]. У сучасній фототехніці концепцію експозиційного трикутника можна розглядати як інтегральну систему трьох базових елементів: діафрагми, витримки та світлочутливості матриці (ISO).

Діафрагма являє собою отвір у об'єктиві, через який проходить світло, і визначається числовим значенням (f-stop). Менше значення f (наприклад, $f/1.8$) забезпечує більший отвір, що сприяє підвищенню кількості світла, що потрапляє на сенсор, та створює мілку глибину різкості, що виражається розмиванням фону [7]. З іншого боку, збільшене значення (наприклад, $f/16$) обмежує потік світла, але розширює зону різкості, дозволяючи охопити більше елементів сцени в однаковій фокусувальній відстані.

Витримка визначається як проміжок часу, протягом якого затвор камери залишається відкритим, що дозволяє сенсору накопичувати світлову інформацію [29]. Короткі значення витримки (наприклад, 1/1000 секунди) забезпечують замороження руху, тоді як довші значення (наприклад, 1/30 секунди) можуть призводити до ефекту розмиття динамічно переміщуваних об'єктів, що в окремих випадках використовується для передачі відчуття руху.

Показник ISO характеризує чутливість сенсора до світлового потоку. Низьке значення (наприклад, ISO 100) гарантує мінімальний рівень шуму при зйомці в умовах достатнього освітлення, у той час як підвищене значення (наприклад, ISO 3200) дозволяє працювати в слабкоосвітлених середовищах, але може супроводжуватися появою зернистості або цифрового шуму.

Параметр фокусної відстані, що вимірюється в міліметрах, визначає кут огляду об'єктива та впливає на перспективу зображення. Об'єктиви з короткою фокусною відстанню (наприклад, 18 мм) забезпечують широкий кут зору, що є доцільним при зйомці ландшафтів або архітектурних об'єктів, тоді як об'єктиви зі стандартною (50 мм) чи довгою фокусною відстанню (наприклад, 200 мм) дозволяють отримувати зображення з обмеженим полем зору, придатні для портретної або спортивної фотографії, забезпечуючи збереження деталей навіть на значній відстані від об'єкта [22].

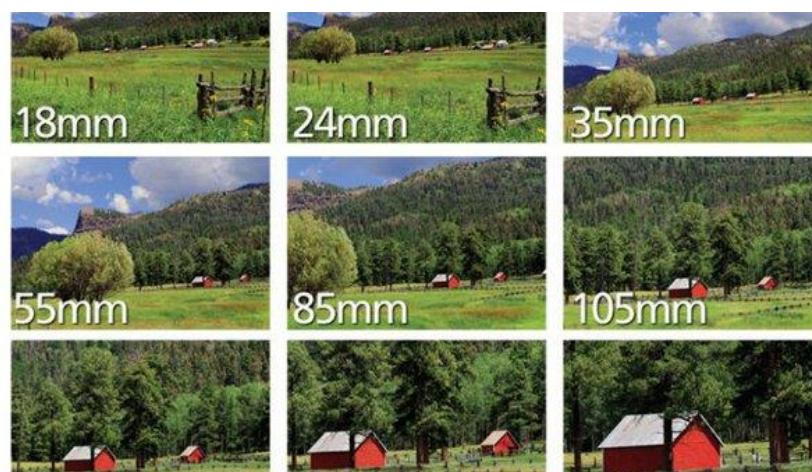

Рисунок 1.2. Вплив фокусної відстані на кут огляду та сприйняття масштабу об'єкта

Корекція експозиції, що здійснюється за допомогою компенсації експозиції, дає змогу модифікувати базовий рівень експозиції, встановлений

вимірювальною системою камери, шляхом збільшення або зменшення освітлення зображення [29]. Позитивне значення компенсації (наприклад, +1) збільшує яскравість, у той час як негативне (наприклад, -1) спричиняє затемнення, що особливо важливо в умовах високого контрасту.

Рисунок 1.3. Приклад використання корекції експозиції для регулювання яскравості зображення

Баланс білого – це технологічний прийом, що коригує колірну температуру зображення, забезпечуючи природне відтворення відтінків білого при різних джерелах світла [4]. Режими автоматичного, денного, хмарного, люмінесцентного або сталева лампових умов дозволяють адаптувати зображення до конкретних світлових характеристик, підвищуючи точність передачі кольорів та впливаючи на емоційне забарвлення кадру.

Рисунок 1.4. Вплив налаштувань балансу білого на передачу кольорів

Глибина різкості визначається як інтервал відстаней, в якому об'єкти зображення сприймаються як різкі. Вона залежить від діафрагми, фокусної відстані та відстані до об'єкта зйомки: широка діафрагма (менше f) призводить до невеликої глибини різкості, а вузька (більше f) – навпаки [25]. Крім того, збільшення відстані до об'єкта сприяє розширенню зони різкості.

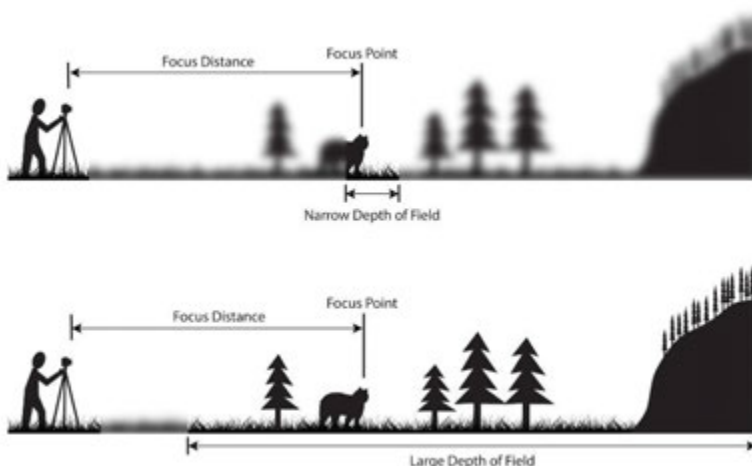

Рисунок 1.5. Приклад зміни глибини різкості залежно від параметрів діафрагми

Композиційні засади фотографії передбачають використання низки фундаментальних принципів, які сприяють формуванню гармонійного та естетично збалансованого зображення. Одним із ключових методів є правило третин, що передбачає поділ кадру на дев'ять рівних частин шляхом розміщення основних об'єктів на перетинах ліній поділу. Такий підхід сприяє природному сприйняттю композиції, оскільки людське око схильне фокусуватися на зазначених точках, що підвищує виразність знімка.

Додатковим композиційним прийомом є використання ведучих ліній, які спрямовують погляд глядача до ключових об'єктів, створюючи відчуття глибини та динаміки у кадрі. Кадрування за допомогою навколишніх об'єктів, таких як арки, дверні прорізи або природні елементи, дозволяє акцентувати увагу на головному сюжетному елементі, водночас забезпечуючи контекстуальне наповнення зображення [25].

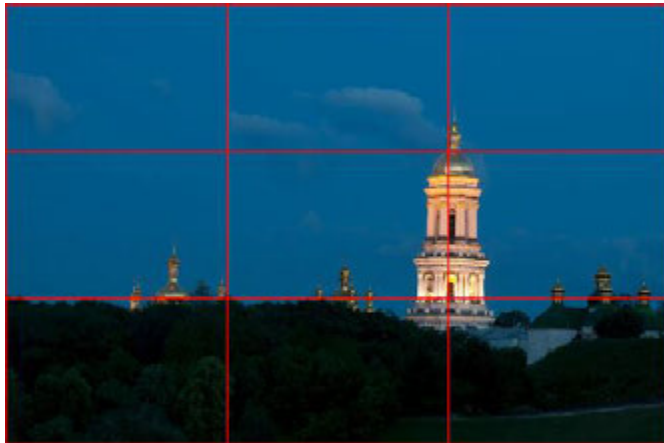

Рисунок 1.6. Застосування правила третин для покращення композиції кадру

Освітлення є одним із найбільш визначальних чинників, що впливає на експозицію та загальну атмосферу кадру. Природне світло змінюється залежно від часу доби та метеорологічних умов, що дозволяє варіювати тональність і контрастність зображень. Найбільш сприятливими періодами для зйомки вважаються «золота година» (відразу після світанку та перед заходом сонця), що забезпечує м'яке розсіяне світло, та «блакитна година», яка характеризується холодними відтінками та збалансованою експозицією. Використання штучного освітлення передбачає застосування спалахів, відбивачів та дифузорів, що дозволяє контролювати рівень світлового потоку та зменшувати вплив небажаних тіней. Правильне поєднання природного й штучного освітлення забезпечує можливість точного відтворення кольорової гами та деталей об'єкта зйомки [19].

Одним із ключових композиційних принципів у фотографії є правило золотого перетину, що базується на математичному співвідношенні, наближеному до 1,618. Це співвідношення дозволяє досягти гармонійного

розподілу простору в кадрі, забезпечуючи природне спрямування уваги глядача до головного об'єкта. Дослідження у сфері візуального мистецтва підтверджують, що використання цього принципу сприяє створенню композицій, які є естетично привабливими та легко сприймаються. Розміщення об'єктів за лініями золотого перетину дозволяє уникнути візуального перевантаження та забезпечує динамічну рівновагу між елементами зображення. У практичному застосуванні цей прийом використовується як у художній фотографії, так і в документальній та репортажній зйомці для створення композицій, що підкреслюють важливі деталі та структуру сцени [4].

Рисунок 1.7. Використання золотого перетину для гармонійного розташування об'єкта у кадрі

Значення швидкості затвору, яке вимірюється у секундах або їх дробових частинах, безпосередньо впливає на рівень освітлення кадру та спосіб передачі руху [19]. При високих значеннях швидкості затвору (наприклад, $1/1000$ секунди) можливе «замороження» руху, що дозволяє знімати динамічні об'єкти з високою різкістю, тоді як повільна витримка (наприклад, $1/30$ секунди або довше) забезпечує накопичення світла, що може призводити до появи розмиття у тих ділянках, де об'єкти рухаються. Таке розмиття може використовуватися як художній прийом для передачі відчуття швидкості або динаміки, а також для створення особливого настрою в зображенні.

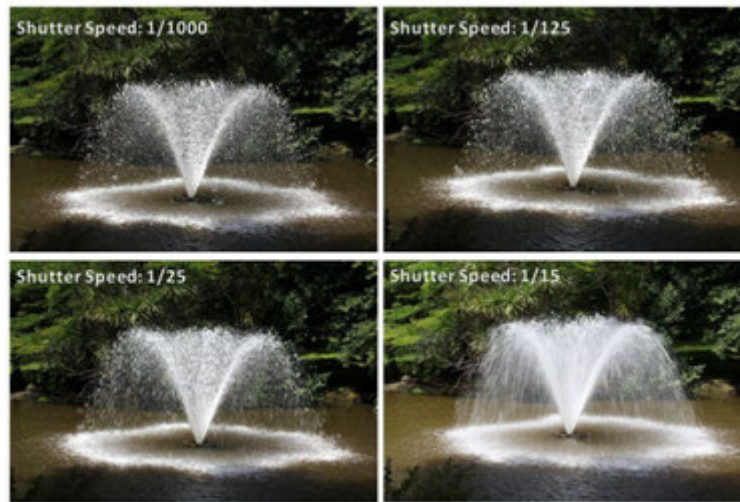

Рисунок 1.8. Вплив швидкості затвору на фіксацію руху в кадрі

Контроль швидкості затвору є одним із ключових технічних аспектів фотографії, особливо в умовах змінного освітлення та при зйомці рухомих об'єктів. Оптимізація цього параметра дозволяє забезпечити високу чіткість зображення та мінімізувати ефект розмиття, що є критично важливим для фоторепортажної зйомки [19]. У поєднанні з правильним вибором діафрагми, ISO, фокусної відстані, компенсації експозиції та балансу білого швидкість затвору відіграє визначальну роль у формуванні якісного зображення. Сучасні методи налаштування цих параметрів базуються на принципах експозиційного трикутника, що дозволяє контролювати світлочутливість сенсора камери, глибину різкості та рівень деталізації знімка [22].

Жанрова специфіка фоторепортажу визначається його подвійною функцією: з одного боку, він є документальним жанром, що відображає реальні події, з іншого — виконує естетичну роль, формуючи художньо виразні композиції [5]. На відміну від постановочної фотографії, фоторепортаж прагне передати об'єктивну картину подій без втручання фотографа, що забезпечує достовірність інформації. Важливим компонентом жанру є можливість передавати динаміку подій у серії знімків, що формують єдиний візуальний наратив [3].

Фоторепортаж виконує комунікаційну функцію, що полягає у швидкому та ефективному донесенні інформації до широкої аудиторії. Візуальний контент у сучасних медіа є важливим елементом масової комунікації, оскільки

зображення впливають на емоційне сприйняття та формують громадську думку [23]. Фотографії мають здатність привертати увагу та викликати емоційну реакцію, що робить їх невід'ємною частиною журналістського контенту [6].

Окремою характеристикою фоторепортажу є його композиційна структура. Кожен кадр у межах фоторепортажу має відповідати концепції події, формуючи єдиний композиційний ряд. Особливе значення мають принципи побудови кадру, такі як правило третин, лінії перспективи та використання контрасту світла й тіні, що дозволяють створювати візуально збалансовані зображення [25]. Використання кольорової гами та чорно-білих композицій також відіграє важливу роль у передачі емоційного підтексту подій [4].

Однією з важливих тенденцій у розвитку фоторепортажу є інтеграція традиційних документальних методів із цифровими технологіями, що дозволяє значно покращити якість зображення та розширити можливості його редагування [21]. Завдяки цьому сучасні фоторепортажі можуть містити як документальні кадри, так і художньо оброблені знімки, які зберігають високий рівень достовірності, але водночас мають візуальну привабливість [17].

Таким чином, створення фоторепортажу передбачає комплексний підхід, що включає ретельне налаштування технічних параметрів, дотримання жанрових принципів, а також застосування композиційних і візуальних прийомів. Технічні аспекти, такі як витримка, експозиція та баланс білого, відіграють визначальну роль у точному відтворенні реальності, а композиційні рішення формують естетичну виразність зображення. У сучасній практиці фоторепортаж залишається одним із найефективніших способів візуального інформування, що поєднує документальність із художньою виразністю, сприяючи розвитку журналістики та масової комунікації [8].

Висновки до розділу 1

У процесі дослідження фоторепортажу як жанру журналістики було встановлено, що він є одним із найбільш виразних засобів візуальної

комунікації, що поєднує інформаційну, документальну та емоційно-виразну функції. Фоторепортаж має здатність передавати не лише факти, а й контекст подій, що робить його важливим інструментом сучасної журналістики.

Аналіз історичного розвитку фоторепортажу засвідчив його еволюцію від перших експериментів з фотографією у XIX столітті до сучасних цифрових технологій. Визначено основні етапи становлення жанру: від дагеротипії та хімічних методів обробки зображень до цифрової ери, що значно спростила процес створення та поширення фотографічного контенту.

Окрему увагу приділено технічним аспектам та жанровій специфіці фоторепортажу. Встановлено, що успішний фоторепортаж базується на дотриманні правил композиції, правильному використанні експозиційного трикутника (діафрагми, витримки, ISO), балансі світла та чіткому визначенні змістових центрів у кадрі. Доведено, що фоторепортаж повинен відповідати принципам об'єктивності, автентичності та достовірності, що є основними критеріями його якості та ефективності у комунікації з аудиторією.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ КНИГАРЕНЬ КИЄВА

2.1. Візуальний аналіз книгарень як просторових об'єктів

Книгарні відіграють важливу роль у розвитку культурного середовища, формуванні читацьких практик та популяризації літератури. Окрім своєї основної функції розповсюдження книжкової продукції, вони є об'єктами просторового аналізу, оскільки кожен подібний заклад має індивідуальну архітектурну концепцію, що впливає на комфортність перебування відвідувачів та їхню взаємодію з простором. Дослідження просторової організації книгарень Києва дозволяє визначити основні структурні компоненти, що забезпечують ефективність їхньої роботи.

В архітектурному плануванні книгарень можна виокремити кілька ключових функціональних зон. Зона входу є місцем першого контакту відвідувачів із простором книгарні, тому її дизайн та організація мають відповідати вимогам інтуїтивної навігації. Зазвичай тут розташовуються інформаційні стенди, рекламні матеріали, новинки літератури та спеціальні тематичні добірки, що сприяють залученню уваги клієнтів.

Головний простір для книжкових стелажів є центральною складовою будь-якої книгарні, де розміщується основний асортимент літератури. Важливим аспектом є ергономічне розташування полиць, що забезпечує зручний доступ до книг, а також достатній рівень освітлення для комфортного перегляду видань. Раціональна організація книжкових відділів передбачає чітку категоризацію книг за жанрами, тематичними напрямками та авторами, що полегшує орієнтацію відвідувачів у просторі книгарні.

Сучасні книгарні часто поєднують у своїй структурі додаткові функціональні зони, зокрема читальні або кавові простори [28]. Такі зони сприяють розширенню соціальної складової книгарень, дозволяючи відвідувачам не лише здійснювати покупки, а й проводити час у комфортному середовищі, читати, працювати або брати участь у культурних заходах. У таких

просторах важливим є гармонійне поєднання естетичних та функціональних рішень, що забезпечують зручність перебування та формують приємну атмосферу.

Окрему роль у плануванні книгарень відіграє зона розрахунку, яка має бути розташована у зручному місці, що дозволяє мінімізувати черги та забезпечити ефективність обслуговування клієнтів.

Різні книгарні Києва мають власні унікальні архітектурні концепції, що відображають їхню культурну та комерційну спрямованість. Наприклад, книгарня «Сенс», розташована на вулиці Микільській провулок, 1, характеризується відкритими книжковими стелажми, просторим інтер'єром та мінімалістичним дизайном (рис. 2.1). Значна висота приміщень дозволяє ефективно використовувати вертикальні конструкції, а дерев'яні матеріали в оформленні створюють теплу та затишну атмосферу.

Рисунок 2.1. Книгарня «Сенс» [28]

Книгарня «*Readeat*» (вул. Антоновича, 50) поєднує функції традиційної книжкової крамниці та кафе (рис. 2.2). Її інтер'єр характеризується гармонійним поєднанням цегляних стін із сучасними меблями, що сприяє створенню атмосфери затишку та приватності для читання. Особливістю цієї

книгарні є наявність зон для тривалого перебування відвідувачів, що відповідає сучасним тенденціям інтеграції книгарень у соціально-культурний простір.

Рисунок 2.2. Книгарня «Readeat» [11]

Арткнигарня «Місто» (вул. Князів Острозьких, 5/2) вирізняється унікальним елементом дизайну – мозаїчним панно із зображенням культурних символів Києва (рис. 2.3). Така візуальна айдентика сприяє не лише естетичному оформленню простору, а й створенню цілісного мистецького середовища.

Рисунок 2.3. Арткнигарня «Місто» [28]

Книгарня «Сковорода» (вул. Сковороди, 6) має яскраво виражену художню спрямованість завдяки авторським стінописам, присвяченим філософській спадщині Григорія Сковороди (рис. 2.4). Використання мистецьких елементів у дизайні сприяє підкресленню концептуальної ідентичності закладу та формуванню унікальної культурної атмосфери.

Рисунок 2.4. Книгарня «Сковорода» [11]

Для ефективного функціонування книгарень необхідно враховувати комплекс просторових та ергономічних аспектів, що забезпечують комфортне перебування відвідувачів та сприяють ефективній організації книжкового простору.

Освітлення відіграє ключову роль у створенні сприятливих умов для ознайомлення з книжковим асортиментом. Поєднання природного та штучного освітлення дозволяє покращити видимість та сприяє формуванню затишної атмосфери. Використання точкового підсвічування у зоні книжкових полиць підвищує зручність читання анотацій та сприяє акцентуванню уваги на певних виданнях.

Раціональна навігація простором забезпечує ефективну орієнтацію відвідувачів у книгарні. Чітке розмежування книжкових відділів та використання зрозумілих підписів спрощують пошук літератури відповідно до тематичних блоків. Категоризація видань відповідно до жанрів, авторів чи вікових груп сприяє оптимізації процесу вибору книг.

Акустичні характеристики приміщення також відіграють важливу роль у формуванні комфортного середовища. Оптимізація рівня шуму через застосування звукопоглинальних матеріалів, таких як текстильні елементи, дерев'яні конструкції та килимові покриття, сприяє створенню спокійної атмосфери, що відповідає характеру простору книгарень.

Забезпечення доступності для людей з інвалідністю є важливим критерієм інклюзивного дизайну сучасних книгарень. Наявність пандусів, просторих проходів між стелажми, ліфтів та спеціально обладнаних зон для осіб з обмеженими можливостями сприяє підвищенню рівня доступності та створенню комфортних умов для всіх категорій відвідувачів.

Аналіз книгарень Києва як просторових об'єктів демонструє тенденцію до інтеграції комерційної функції з культурно-просвітницькою діяльністю. Архітектурно-дизайнерські рішення сучасних книгарень спрямовані на поєднання книжкового асортименту із зонами для читання, обговорень та літературних заходів. Використання ергономічних рішень та естетичних концепцій в оформленні сприяє формуванню комфортного середовища, популяризації читання та залученню нових аудиторій.

2.2. Книгарні Києва: історія та сучасний стан

Київ є одним із найважливіших центрів книговидання та книгорозповсюдження в Україні. З кінця XIX століття в місті активно розвивалася система книгарень, що забезпечували доступ до літератури різних жанрів. У дореволюційний період книготоргівля була зосереджена в основному в приватних крамницях, власниками яких виступали відомі підприємці та видавці. Серед найвпливовіших книготорговців того часу можна відзначити Степана Літова, який контролював значну частину книжкового ринку Києва, та Леона Ідзіковського, книгарня якого спеціалізувалася на музичній та українській літературі [2].

Починаючи з радянського періоду, книгарні набули статусу державних установ, що сприяло їх систематичному розвитку, але водночас обмежувало асортимент доступної літератури. У центрі Києва відкривалися спеціалізовані книгарні, що відповідали різним інтересам населення: «Мистецтво», «Ноти», «Поезія», «Спортивна книга», «Сяйво» та інші. Водночас функціонували магазини, пов'язані з академічним та науковим середовищем, наприклад, «Академкнига», яка була заснована у 1940 році Національною академією наук України [7].

Після здобуття Україною незалежності у 1991 році книжковий ринок зазнав значних трансформацій. Перехід до ринкової економіки, приватизація та конкуренція призвели до закриття багатьох державних книгарень, проте на зміну їм прийшли незалежні книгарні, орієнтовані на якісний книжковий контент [2]. Останнє десятиліття відзначилося стрімким розвитком нових форматів, зокрема книгарень-кав'ярень, літературних просторів та інтелектуальних платформ. Формування нових типів книгарень відбувалося на тлі загальної європейської тенденції до створення багатофункціональних культурних просторів, що поєднують книжкову торгівлю з освітніми ініціативами, виставками та зустрічами з авторами [13].

Сучасний стан книжкової справи в Києві демонструє зростання кількості незалежних книгарень, які формують унікальні культурні осередки.

Відкриваються заклади, що поєднують продаж книг із громадськими ініціативами, мистецькими заходами та зустрічами з авторами. Серед них «Сенс», «Readeat», «Моя Книжкова Полиця», «Місто», «Сковорода» та багато інших [11]. Такі книгарні не лише розповсюджують книги, а й формують читацьку культуру, підтримують українських видавців і авторів. Завдяки інтеграції цифрових технологій вони також розширюють можливості для читачів, забезпечуючи онлайн-замовлення, проведення віртуальних літературних заходів та розвиток електронного книговидання [8].

Попри складну економічну ситуацію та наслідки повномасштабної війни, Київ продовжує залишатися важливим центром книжкової культури. Незалежні книгарні відіграють ключову роль у популяризації української книги та підтримці національного книговидання. Водночас спостерігається активне впровадження цифрових технологій у сферу книгорозповсюдження, що дозволяє поєднувати традиційні формати з онлайн-продажами та електронними платформами. Подальший розвиток незалежних книгарень залежить від державної підтримки, адаптації до сучасних викликів та здатності залучати аудиторію через інноваційні формати взаємодії.

2.3. Вибір книгарень для фоторепортажу

Фоторепортаж як жанр журналістики виконує не лише документальну функцію, а й забезпечує передачу просторових та соціокультурних характеристик досліджуваного об'єкта. Вибір локацій для створення фоторепортажу ґрунтується на низці критеріїв, серед яких архітектурна та інтер'єрна естетика, культурна значущість, концептуальна унікальність та рівень соціальної взаємодії, що відбувається у просторі книгарні. З огляду на ці аспекти, до дослідження було включено дві незалежні книгарні Києва – *Readeat* та «Сковорода» [11]. Вони репрезентують сучасні тенденції функціонування книжкового бізнесу в столиці, що характеризується трансформацією традиційних книгарень у культурно-просвітницькі простори.

Книгарня *Readeat* є прикладом поєднання традиційної книжкової торгівлі з елементами кав'ярні та простору для проведення освітніх і культурних заходів. Її інтер'єр вирізняється вінтажними елементами, що формують камерну атмосферу. Архітектурне оформлення простору передбачає використання цегляних стін, дерев'яних меблів, зон для читання та спілкування. Значну частину простору займає книжковий фонд, що налічує понад 8000 видань, а також додаткові інтер'єрні елементи, що підкреслюють естетику закладу [11]. Фоторепортаж, що висвітлює діяльність книгарні *Readeat*, передбачає документування ключових аспектів її функціонування: процес вибору книг, організацію простору, взаємодію відвідувачів із книжковими полицями та особливості оформлення простору. Окремий акцент робиться на фіксації заходів, що відбуваються у книгарні, зокрема книжкових презентацій, майстер-класів та літературних вечорів.

Книгарня «Сковорода» є культурно-просвітницьким простором, що поєднує літературну тематику із сучасними мистецькими підходами до оформлення інтер'єру. Основним візуальним акцентом є авторські стінописи, виконані художницею Богданою Давидюк, що репрезентують філософську спадщину Григорія Сковороди [11]. Книжковий асортимент закладу орієнтований на українську літературу, що підкреслює його культурну спрямованість. Фоторепортаж у цьому просторі дозволяє зафіксувати не лише архітектурно-естетичні особливості приміщення, а й взаємодію відвідувачів із літературним контентом. Особлива увага приділяється подіям, які проводяться у книгарні, зокрема авторським зустрічам, публічним читанням та тематичним дискусіям.

Застосування методів фоторепортажу у висвітленні діяльності незалежних книгарень Києва дозволяє не лише зафіксувати сучасний стан цих закладів, а й продемонструвати їхню роль у розвитку міського культурного простору. Поєднання різних типів знімків – загальних планів, що відображають архітектурне середовище, середніх планів, що демонструють особливості інтер'єру, та крупних планів, що акцентують увагу на книгах та деталях, –

забезпечує створення цілісного візуального наративу. Вибрані об'єкти репрезентують різні аспекти розвитку незалежного книговидання та книжкової торгівлі, що поєднує літературний контент із соціально-культурною складовою. Фоторепортаж, створений на основі цього дослідження, є прикладом візуальної документації змін, які відбуваються у сфері книгарень, що адаптуються до сучасних тенденцій та змінюють формат взаємодії з читачем.

Висновки до розділу 2

Дослідження книгарень Києва як просторових об'єктів дозволило встановити, що вони відіграють важливу культурну та соціальну роль, поєднуючи функцію книгорозповсюдження із створенням місць для інтелектуального спілкування, відпочинку та проведення заходів. Аналіз архітектурних і дизайнерських рішень продемонстрував сучасні тенденції організації простору книгарень, які спрямовані на створення комфортного середовища для відвідувачів.

Вивчення історії книгарень Києва засвідчило їхню трансформацію від приватних книжкових лавок ХІХ століття до сучасних багатофункціональних культурних центрів. Встановлено, що в радянський період книгарні зазнали централізованого управління, а після здобуття незалежності в Україні відбулося пожвавлення незалежного книговидання та відкриття нових форматів книготоргівлі, зокрема книгарень-кав'ярень та артпросторів.

Процес відбору книгарень для фоторепортажу базувався на кількох критеріях: архітектурна виразність, культурна значущість, унікальність концепції та зручність для відвідувачів. Обрані книгарні «Readeat» і «Сковорода» найкраще демонструють сучасні тенденції розвитку незалежних книжкових магазинів, що дозволяє через фоторепортаж передати їхню атмосферу та значення для громади.

РОЗДІЛ 3. КОНЦЕПЦІЯ СТВОРЕННЯ ФОТОРЕПОРТАЖУ «НАЙКРАЩІ КНИГАРНІ КИЄВА»

3.1. Ідея розроблення фоторепортажу

Фоторепортаж «Найкращі книгарні Києва» спрямований на візуальне дослідження незалежних книгарень столиці, які виконують не лише комерційну, а й культурну функцію, формуючи простори для інтелектуальної взаємодії та розвитку читацької культури. Основна мета дослідження полягає у демонстрації особливої атмосфери, що характерна для вибраних книгарень – *Readeat* та «Сковорода» [11]. Вибір цих закладів зумовлений їхньою унікальністю, архітектурною виразністю, комфортністю для відвідувачів та активною роллю у популяризації читання серед українського суспільства.

Фоторепортаж орієнтований на комплексне відображення як естетичних характеристик інтер'єрів книгарень, так і їхньої соціальної складової. Особлива увага приділяється документуванню взаємодії відвідувачів та працівників із простором книгарень, що дозволяє простежити механізми формування культурного середовища. Візуальні матеріали демонструють, як внутрішня організація просторів сприяє комунікації, залученню нової аудиторії та розвитку читацьких спільнот.

Фоторепортаж також акцентує увагу на трансформації книгарень у багатофункціональні культурні хаби, які поєднують у собі книжкову торгівлю, освітню діяльність та соціальну взаємодію. Заклади виконують роль місць для проведення літературних зустрічей, презентацій, майстер-класів та інших подій, що сприяють популяризації друкованої книги та літературного процесу в Україні. Завдяки фоторепортажу досліджується не лише матеріальне середовище книгарень, а й їхній вплив на формування сучасного міського простору та культури читання.

3.2. Структура та зміст фоторепортажу

Фоторепортаж як жанр журналістики передбачає чітко структуровану організацію візуального матеріалу, що забезпечує послідовну та змістовну розповідь про досліджуваний об'єкт. У процесі створення фоторепортажу про книгарні Києва особлива увага приділяється формуванню логічної структури, яка включає вступні кадри, основний наратив та фінальні зображення, що разом складають цілісну візуальну історію.

Основу структури фоторепортажу становлять загальні плани, які забезпечують відображення просторового контексту книгарень, їх архітектурних особливостей та інтеграції у міське середовище. Ці кадри створюють загальне уявлення про локацію, її екстер'єр та оточення. Середні плани сприяють розкриттю внутрішньої організації простору, що включає оформлення інтер'єру, розташування книжкових стелажів та меблів, а також загальний характер простору. Такі кадри дозволяють показати функціональність приміщень та їхню відповідність потребам відвідувачів. Крупні плани акцентують увагу на деталях, які формують унікальну атмосферу книгарень, серед яких окремі книжкові видання, мистецькі елементи оформлення, декоративні акценти та емоційні взаємодії відвідувачів із простором.

Фоторепортаж розкриває книгарню не лише як торговий об'єкт, а й як культурний центр, що виконує важливі соціальні функції. Прикладом такого простору є книгарня *Readeat*, у якій поєднано книжкову торгівлю, кав'ярню та майданчик для проведення заходів. У фоторепортажі наголошується на особливостях її дизайну, що включає вінтажні меблі, сучасно оформлені книжкові стелажі та зони для читання і відпочинку. Візуальні матеріали демонструють взаємодію відвідувачів із простором – перегляд книжкових полиць, читання за чашкою кави, спілкування та роботу за ноутбуками. Ключову роль відіграють зображення, що передають атмосферу закладу та його

комфортність, сприяючи сприйняттю книгарні як сучасного культурного простору.

Книгарня «Сковорода» є прикладом закладу, що поєднує літературну спадщину з актуальними культурними тенденціями. Фоторепортаж висвітлює її концептуальне спрямування через акцентування уваги на художньому оформленні інтер'єру, зокрема мистецьких розписах та графічних елементах, присвячених Григорію Сковороді. Архітектурні особливості, розташування книжкових експозицій та загальна стилістика простору формують його індивідуальність, що знаходить відображення у візуальних матеріалах. Значна увага приділяється зображенням взаємодії відвідувачів із простором книгарні, що підтверджує її роль як місця інтелектуальних дискусій, літературних вечорів та інших культурних заходів.

Фінальні кадри виконують функцію композиційного завершення фоторепортажу, створюючи емоційний акцент та формуючи цілісність візуального наративу. До них можуть входити зображення закриття книгарні наприкінці дня, момент, коли відвідувачі залишають заклад із придбаними книгами, або деталі, що символізують атмосферу простору. Таким чином, побудована структура фоторепортажу дозволяє не лише документально зафіксувати матеріальне середовище книгарень, але й передати їхню культурну значущість, соціальну функцію та емоційний вплив на відвідувачів.

3.3. Використання візуальних та композиційних прийомів

Візуальні та композиційні прийоми у фоторепортажі виконують ключову роль у створенні цілісного та змістовного наративу, що дозволяє передати особливості досліджуваного простору, його атмосферу та взаємодію відвідувачів із середовищем. Використання різних композиційних технік, ракурсів, планів, світлових рішень та колірних акцентів сприяє формуванню візуального ритму фоторепортажу, що підсилює його емоційний та інформаційний вплив [13, с.23].

Композиційні принципи побудови кадру базуються на застосуванні правила третин, що забезпечує гармонійне розміщення ключових елементів у просторі та спрямовує увагу глядача на основні об'єкти. При зйомці загальних планів, що демонструють книгарню у міському середовищі, використовуються ширококутні об'єктиви, що дозволяють охопити архітектурний контекст і передати особливості просторової організації. Лінії перспективи та спрямованість об'єктів у глибину кадру створюють ефект занурення, дозволяючи глядачеві сприймати простір у його взаємозв'язку з міським середовищем.

У середніх планах увага фокусується на внутрішньому просторі книгарень, де використовується симетрія для підкреслення впорядкованості стелажів та книжкових експозицій. Діагональні лінії додають динамічності кадру та сприяють візуальній глибині зображення. Важливим аспектом у побудові фоторепортажу є глибина різкості: при зйомці моментів взаємодії відвідувачів із книгарнею застосовується глибока різкість, що дозволяє передати всі деталі сцени, тоді як у портретних знімках акцент робиться на головному об'єкті шляхом розмиття фону.

Особливу увагу приділено деталям, що створюють унікальну атмосферу простору. Крупні плани використовуються для акцентування уваги на книгах, декоративних елементах, інтер'єрних деталях та емоційній взаємодії відвідувачів із книгарнею. Освітлення відіграє важливу роль у формуванні естетики кадру: м'яке природне світло використовується для створення затишної атмосфери [4], особливо у книгарні *Readeat*, де освітлення та інтер'єрні акценти підкреслюють теплоту простору. У книгарні «Сковорода» важливим візуальним елементом є художні розписи та мистецькі деталі, що відображають концептуальну спрямованість простору.

Колірна гама фоторепортажу підбирається відповідно до загальної стилістики кожної книгарні. У книгарні *Readeat* переважає тепла палітра з відтінками дерева, що створює атмосферу комфорту та спокою. Натомість «Сковорода» вирізняється насиченими кольорами та контрастними елементами,

що підкреслюють її унікальність як культурного простору. Використання чорно-білих кадрів у деяких сценах дозволяє акцентувати увагу на текстах, структурі композиції та грі світла й тіні, що додає фоторепортажу художньої виразності.

Динаміка кадру та використання серійної зйомки є важливими композиційними прийомами, що дозволяють передати живий ритм книгарні та її соціальну активність [4]. Фотографії, що демонструють процес вибору книг, читання або спілкування, сприяють створенню ефекту присутності, дозволяючи глядачеві відчутти атмосферу простору. Поєднання різних композиційних та візуальних технік забезпечує формування багаторівневого наративу, що виходить за межі статичного зображення, роблячи фоторепортаж динамічним, емоційно насиченим та концептуально цілісним.

Висновки до розділу 3

Розроблення концепції фоторепортажу «Найкращі книгарні Києва» передбачало визначення основної ідеї та способів її реалізації. Було встановлено, що фоторепортаж має не лише відобразити архітектурні та просторові особливості книгарень, а й продемонструвати їхню роль як культурних осередків. Визначено, що об'єднання документальної фотографії з елементами художньої репортажної зйомки дозволяє створити цілісну візуальну розповідь про вибрані книгарні.

Аналіз структури фоторепортажу показав, що він повинен містити загальні плани, які передають розташування книгарень у міському середовищі, середні плани, що розкривають їхню архітектуру та інтер'єр, а також детальні кадри, що акцентують увагу на книжковому асортименті, мистецьких елементах оформлення та відвідувачах. Така послідовність кадрів забезпечує логічний розвиток візуального наративу та сприяє створенню ефекту присутності.

Окрему увагу приділено використанню візуальних та композиційних прийомів. Встановлено, що застосування правила третин, золотого перетину, ведучих ліній, світлових контрастів і глибини різкості сприяє побудові гармонійної композиції кадрів та підсилює візуальну виразність фоторепортажу. Використання природного та штучного освітлення дозволяє передати атмосферу простору, а серійна зйомка та фіксація моментів взаємодії відвідувачів із книгарнею забезпечують динаміку наративу.

Загалом, розроблений фоторепортаж є комплексним візуальним дослідженням, що поєднує аналітичний підхід із художніми методами репортажної фотографії. Він не лише документує сучасний стан київських книгарень, а й передає їхню унікальну естетику, соціальну функцію та значущість у культурному житті міста.

ВИСНОВКИ

У ході проведеного дослідження було здійснено комплексний аналіз фоторепортажу як жанру журналістики, розглянуто його історичний розвиток, жанрові особливості та технічні аспекти створення. Встановлено, що фоторепортаж є одним із ключових засобів візуальної комунікації, що поєднує документальність із художньою виразністю. Його розвиток відбувався паралельно з технічним прогресом у фотографії та журналістиці, що сприяло появі мультимедійних форматів та інтеграції в цифрові платформи. Дослідження засвідчило важливість композиційних принципів та дотримання жанрових особливостей при створенні фоторепортажу, що дозволяє ефективно передавати емоційний та інформаційний зміст зображень.

Аналіз історичного розвитку книгарень Києва та їхнього сучасного стану дав змогу оцінити їхню роль у культурному середовищі міста. Визначено, що книгарні Києва мають багату історію трансформацій, адаптуючись до змін суспільних та економічних умов. Сучасні книгарні є не лише точками реалізації друкованої продукції, а й центрами культурного життя, що виконують функцію популяризації читання, проведення літературних заходів, майстер-класів та об'єднання спільнот, зацікавлених у розвитку книговидавництва. Було встановлено, що окремі незалежні книгарні Києва активно формують власну ідентичність, створюючи унікальні простори для інтерактивної взаємодії відвідувачів із книжковою культурою.

На основі проведеного аналізу було визначено критерії відбору книгарень для створення фоторепортажу. Серед основних критеріїв розглядалися історична цінність, культурна значущість, архітектурні особливості та інноваційні формати функціонування закладів. Обрані книгарні відповідають сучасним тенденціям розвитку книжкової індустрії, поєднуючи класичний формат книгарень із сучасними культурними просторами, що сприяє підвищенню їхньої популярності та соціальної значущості.

Було розроблено концепцію фоторепортажу, що охоплює його структуру, композиційні та візуальні принципи. Визначено, що структура фоторепортажу має включати загальні плани для демонстрації просторового контексту книгарень, середні плани для відображення їхньої архітектурної специфіки та внутрішнього інтер'єру, а також крупні плани, що акцентують увагу на деталях, книжкових добірках і взаємодії відвідувачів із простором. Використання послідовності кадрів, що розкривають ключові аспекти кожної книгарні, дозволило забезпечити логічну та візуально привабливу подачу матеріалу.

У процесі створення серії фотографій було застосовано широкий спектр візуальних та композиційних прийомів, що сприяли формуванню цілісного нарративу фоторепортажу. Використання правила третин, ведучих ліній, глибини різкості, світлотіньового моделювання, природного та штучного освітлення дозволило підкреслити унікальні характеристики кожного простору. Колірне рішення кадрів адаптоване відповідно до стилістики книгарень, що сприяло створенню гармонійного візуального образу.

Проведене дослідження підтвердило, що фоторепортаж є ефективним методом документування та популяризації культурних просторів міста. Виконана робота дозволяє не лише зафіксувати сучасний стан київських книгарень, а й передати їхню естетику, атмосферу та соціальну функцію. Результати дослідження можуть бути корисними для журналістів, фотомитців, дослідників урбаністики та візуальної культури, а також для всіх, хто зацікавлений у збереженні та розвитку книжкових просторів у сучасному міському середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балаклицький М. А. Зображальна журналістика : навчально-методичний посібник для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 84 с
2. Биковченко П. Фотографія: історія виникнення та розвитку. *Фізико-математичний факультет - Кіровоградського педуніверситету*. URL: <https://phm.cuspu.edu.ua/nauka/naukovo-populiarni-publikatsii/967-fotohrafiiia-istoriia-vynyknennia-ta-rozvytku.html> (дата звернення: 24.02.2025).
3. Горевалов С. Фотожурналістика в системі засобів масової комунікації: єдність слова і зображення: навч. посіб. / С. Горевалов, Н. Зикун, С. Стародуб. К.: Київський міжнародний університет, 2010. 296 с.
4. Зонтаг С. Про фотографію / С. Зонтаг. К.: Основи, 2002. 189 с.
5. Іванюха Т. Функції фотоілюстрації у сучасних молодіжних виданнях / Т. Іванюха, М. Тупіков // Молодий вчений. 2018. № 12 (39). С. 190–192.
6. Іващук А.А. Жанрові трансформації фотожурналістики. Модернізація та наукові дослідження: інтеграція науки та практики. –Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2020. – С.68-71
7. Лавринчук С. О., Захожай З. В. Історія виникнення та розвитку фотографії : thesis. 2016. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/4989> (дата звернення: 24.02.2025).
8. Макарський О. Фотожурналістика : тенденції сьогодення. *Журналіст україни*. 2011. № 9. С. 21–22.
9. Максимович М. Дослідження фотожурналістики. *Теле- та радіожурналістика*. 2012. Вип. 11. С. 40–45.
10. Максимович М. Сучасна фотожурналістика: проблеми, виклики, перспективи. Вісник національного університету «Львівська політехніка». Серія «Журналістські науки». Львів, 2019. С. 29-36.

11. Меренкова В. 7 атмосферних книгарень Києва, де можна провести весь день. *Журнал великого міста*. URL: <https://bzh.life/ua/mesta-i-veshi/1722163569-7-atmosfernih-knigaren-kieva-de-mozhna-provesti/> (дата звернення: 24.02.2025).
12. Мелещенко О. Замітка у пресовій і фотожурналістиці. Наукові записки Інституту журналістики, 2019. С. 48-69.
13. Сергієнко Д. В. Фоторепортаж в інтернет-просторі: комунікаційний та правовий аспекти : магістерська робота. 2019. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/3026> (дата звернення: 24.02.2025).
14. Хотюн Л. В. Портрет як жанр фотожурналістики. Історія та трансформації. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: соціальні комунікації*. 2015. Т. 23, № 12. С. 99–103.
15. Good J., Lowe P. History and development of photojournalism. *Understanding photojournalism*. 2020. P. 17–42. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003104049-2> (date of access: 24.02.2025).
16. Good J., Lowe P. Photojournalism today. *Understanding photojournalism*. 2020. P. 61–75. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003104049-4> (date of access: 24.02.2025).
17. Good J., Lowe P. *Understanding Photojournalism*. London: Routledge, 2020
18. Good J., Lowe P. What is photojournalism?. *Understanding photojournalism*. 2020. P. 1–15. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003104049-1> (date of access: 24.02.2025).
19. Kenyon W. C. Shutter speed. *Theatre & stage photography*. 2017. P. 52–70. URL: <https://doi.org/10.4324/9781315271187-7> (date of access: 24.02.2025).
20. Lewis E. Photojournalism. *Isms*. 2021. P. 80–81. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003135548-29> (date of access: 24.02.2025).
21. Maksymovych M. Modern fotojournalism: poblems, challenges, perspectives. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series: journalistic*

sciences. 2019. Vol. 2019, no. 3. P. 29–36.
URL: <https://doi.org/10.23939/sjs2019.01.029> (date of access: 24.02.2025).

22. Pavlidis G. Technical aspects of photography. *Foundations of photography*. Cham, 2022. P. 185–240. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-031-06252-0_4 (date of access: 24.02.2025).

23. Photojournalism. *Feature writing and reporting: journalism in the digital age*. 2455 Teller Road, Thousand Oaks California 91320, 2021. P. 238–265. URL: <https://doi.org/10.4135/9781071907184.n9> (date of access: 24.02.2025).

24. Photojournalism. *Feature writing and reporting: journalism in the digital age*. 2455 Teller Road, Thousand Oaks California 91320, 2021. P. 238–265. URL: <https://doi.org/10.4135/9781071907184.n9> (date of access: 24.02.2025).

25. Präkel D. Visual dictionary of photography. Taylor & Francis Group, 2021.

26. Visual dictionary of photography. Bloomsbury Publishing Plc, 2017.

27. Visual image interpretation / J. S. Aber et al. *Small-Format aerial photography and UAS imagery*. 2019. P. 163–190. URL: <https://doi.org/10.1016/b978-0-12-812942-5.00010-0> (date of access: 24.02.2025).

28. Vogue.ua. Путівник незалежними книгарнями Києва. *Vogue UA - жіночий журнал про моду, красу і стиль. Vogue Ukraine - fashion, beauty, arts, society and living*. URL: <https://vogue.ua/article/culture/knigi/putivnik-nezalezhnimi-knigarnyami-kiyeva-51737.html> (дата звернення: 24.02.2025).

29. Yaacob H., Mohamad-Saleh S. Integrity of photography in visual communication. *4th bandung creative movement international conference on creative industries 2017 (4th BCM 2017)*, Bandung, Indonesia, 9 October 2017. Paris, France, 2018. URL: <https://doi.org/10.2991/bcm-17.2018.16> (date of access: 24.02.2025).

30. Zappadu A. Photo reportage. *Freedom from Fear*. 2016. Vol. 2016, no. 10. P. 66–69. URL: <https://doi.org/10.18356/93334b93-en> (date of access: 24.02.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

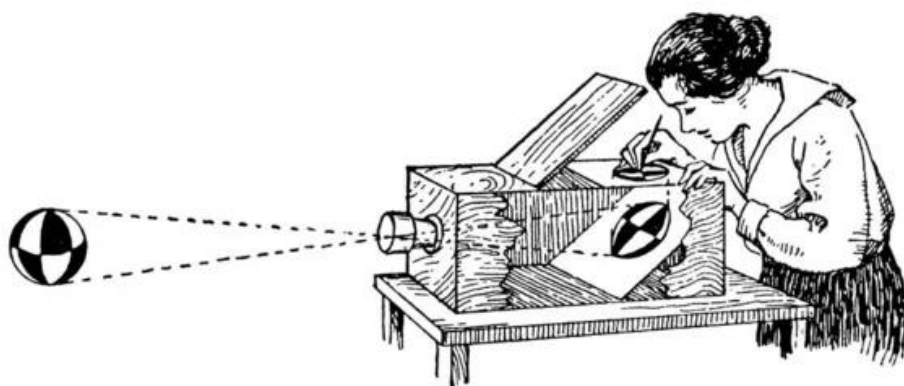

Рисунок 1.1. Приклад камери – обскури

Додаток Б

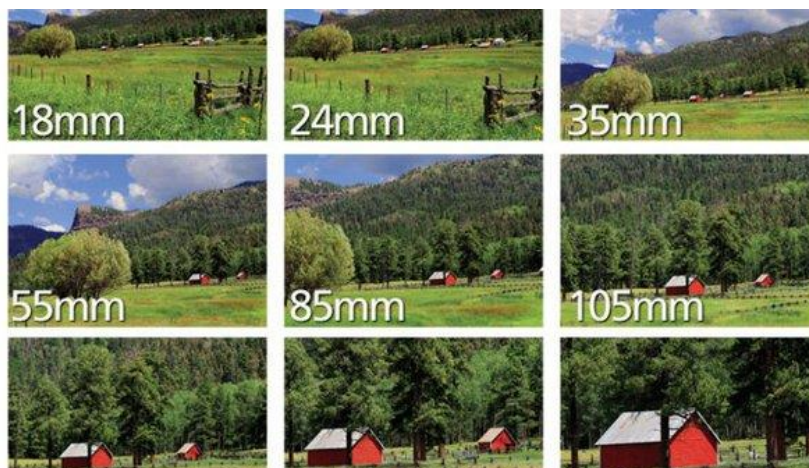

Рисунок 1.2. Вплив фокусної відстані на кут огляду та сприйняття масштабу об'єкта

Рисунок 1.3. Приклад використання корекції експозиції для регулювання яскравості зображення

Рисунок 1.4. Вплив налаштувань балансу білого на передачу кольорів

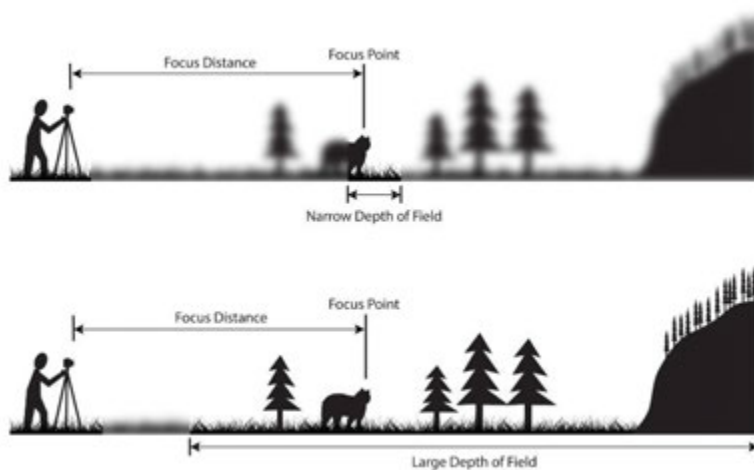

Рисунок 1.5. Приклад зміни глибини різкості залежно від параметрів діафрагми

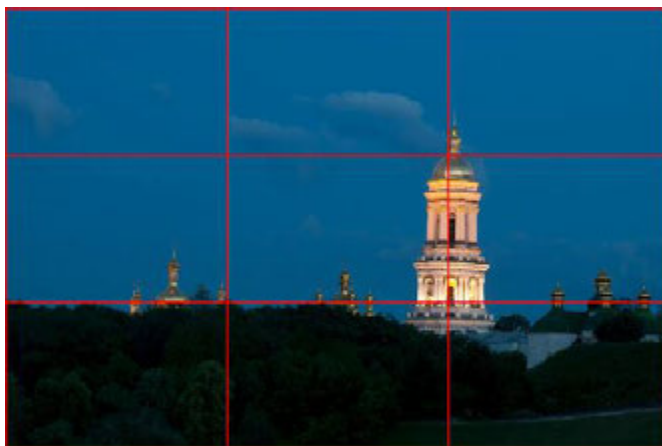

Рисунок 1.6. Застосування правила третин для покращення композиції
кадру

Рисунок 1.7. Використання золотого перетину для гармонійного розташування об'єкта у кадрі

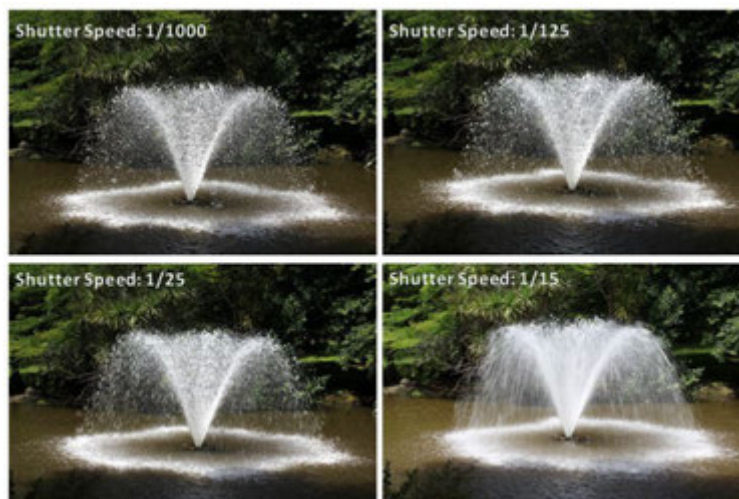

Рисунок 1.8. Вплив швидкості затвору на фіксацію руху в кадрі

Рисунок 2.1. Книгарня «Сенс»

Рисунок 2.2. Книгарня «Readeat»

Рисунок 2.3. Арткнигарня «Місто»

Рисунок 2.4. Книгарня «Сковорода»